

Høringsuttalelse: NOU 2023:3 Mer av alt – raskere

Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK) viser til høring av *NOU 2023:3 Mer av alt – raskere* som ble sendt på høring 1. februar fra Olje- og energidepartementet.

NFKK er et tverrpolitisk nettverk som har 80 medlemskommuner, spredt langs kysten fra Hammerfest i nord til Farsund i sør.

Merknader til NOU 2023:3 Mer av alt – raskere

Politisk styring

Overordnet er NFKK bekymret over at utviklingen på energifeltet i for stor grad er overlatt til markedet og samfunnsøkonomiske analyser som handler om å høste størst mulig gevinst oppstrøms i verdikjeden. Det burde i langt større grad handlet om å prioritere merverdier og arbeidsplasser basert på nedstrøms aktiviteter, særlig for et knapphetsgode som naturressursen kraftproduksjon og kraftdistribusjon handler om. En slik mangel på prioritering går særlig i disfavør distriktene – der hvor naturressursene finnes og hvor den fornybare kraften produseres.

Kommisjonen understreker allerede i tittelen at fremtidens kraftbehov legger til grunn en omfattende produksjonsvekst og økt nettkapasitet. Som del av et nordisk og europeisk kraftmarked vil det være hensiktsmessig å legge også det norske utviklingsarbeidet tett opp mot politiske prosesser det øvrige markedet står overfor, både knyttet til prosesser i EU og regjeringens egne mål om bærekraftig samfunns- og næringsutvikling i tråd med Paris-avtalen.

Grønne arbeidsplasser og omstilling

Norge skal frem til 2030 og 2050 omstille seg i tråd med forpliktelsene i Paris-avtalen. Dette setter krav til nytenkning og nye prioriteringer. Med verdens nest lengste kystlinje ligger mange muligheter i fjord- og kystkommunene. Naturressurser som vann, vind og naturlige forutsetninger gitt av Golfstrømmen gjør at fjord- og kystkommunene vil være viktige bidragsytere i den grønne omstillingen vi står overfor. Skal Norge klare å omstille næringslivet må tilgangen til ren energi være til stede lokalt og være et konkurransefortrinn for norske arbeidsplasser.

I det grønne skiftet ligger mange av løsningene i havet, noe havstrategien, «*Ny vekst, stolt historie*», poengterer; «*vi vet ikke alt om fremtiden. Det som er sikkert, er at havet blir en sentral bidragsyter til fremtidig velstand og vekst*». Videre anslår OECD at de havbaserte næringene kan doble sine bidrag til den globale økonomien i 2030. Mye av veksten er forventet å komme i næringer der Norge allerede har viktige fortrinn. Som høyskostnadsland må Norge ivareta det komparative fortrinnet tilgang til ren og rimelig energi har vært gjennom historien. Skal Kyst-Norge fortsette å være motoren i norsk økonomi, må sikker tilgang til fornybar energi opprettholdes.

Allerede i dag er tilgangen til ren energi en utfordring for verdiskapingen langs kysten og for mange allerede eksisterende bedrifter. Usikkerhet knyttet til fremtidig tilgang oppleves som en risiko og en barriere for utviklingen av nye grønne og fremtidsrettete arbeidsplasser. NFKK mener at det må sikres nok fornybar energi og god nok kraftutveksling for å unngå barrierer for ny grønn verdiskaping. Vi stiller oss derfor bak Hurdalsplattformens strømnettformulering om at «staten må få på plass infrastruktur der den trengs, og når den trengs, i hele landet». NFKK er derfor enige i kommisjonens hovedbudskap om at det er behov for en kraftig omstilling av vår energiforsyning.

NFKK ber også om at det gjøres nye vurderinger med tanke på elektrifisering av offshoreinstallasjoner med kraft fra land. Bruk av kraft til dette formålet bør ikke prioriteres dersom det går på bekostning av å nå klimamål på land, og landbasert nærings- og samfunnsutvikling generelt. Heller enn å forplikte seg til å forsyne offshoreinstallasjoner med strøm fra land, bør regjeringen vurdere pålegg om fangs og lagring av CO₂, energi fra havvind og andre metoder for å gjøre offshorenæringen mer bærekraftig uten at det truer kraftbalansen langs kysten. Det vil kunne hemme den grønne næringsutvikling vi og regjeringen selv har ambisjoner om.

Videre ber NFKK om at det gjøres endringer i energiloven som gjør det mulig å prioritere søknader om plass i strømmettet ut fra kriterier som regional sysselsetting, verdiskaping og bidrag til å nå klimamålene. Strømmettet har så stor betydning for samfunnsutviklingen at energilovens prinsipper om nøytralitet ikke lenger fungerer. Vi slutter oss til regjeringens tiltak for prioritering i søknader om nettilknytning, men etterlyser kvalitative kriterier som ytterligere verktøy for en hensiktsmessig kraftforvaltning.

NFKK mener det bør også utredes modeller for forskuttering av anleggsbidrag for nettanlegg til industriparkeer og områder som er regulert og prioritert til industriell utvikling basert på fornybar energi. NFKK savner også en grundigere vurdering av biogass som et supplement til drivstoff i transportnæringa og til oppvarming.

Nasjonal plan

Energikrisen i Europa og den globale klimakrisen, som vi opplever i disse dager, krever også nytenkning og modig langsiktig politisk lederskap for å kunne oppnå våre mål for lavutslippssamfunnet og den generelle samfunnsutvikling. Flere hensyn må balanseres samtidig i energipolitikken for at vi skal få en bedre forvaltning av hvordan energiressursene produseres, forvaltes og fordeles. Det må sikres lokal aksept for utbygging gjennom bedre kompensasjonsordninger for naturinngrep og gode prosesser som involverer og engasjerer de berørte kommuner og innbyggerne fra første dag.

NFKK etterlyser en tydeligere og mer strategisk nasjonal plan for utviklingen av energifeltet. Og denne haster det med å få på plass, for å avklare rammevilkår og risikoforhold som er mer forutsigbare. Inntil en slik plan foreligger, så må forbedret tilgang på kraft prioriteres til næringer som vi skal og må leve av i framtiden.

Samtidig kan ikke mange kystsamfunn vente på at en nasjonal plan blir iverksatt, og det må jobbes parallelt med å innføre tiltak som kan avhjelpe den anstrengte kraftsituasjonen langs kysten. Det er behov for investeringer både i nett og kraftproduksjon.

Vertskommunenes rolle og kompensasjon

NOU 2023:3 Mer av alt – raskere omtaler kommunenes rolle og betydning i energiomstillingen. Kommisjonen konkluderer med at vertskommunene er viktige og mener det er viktig å sikre lokal aksept gjennom at en økt andel av verdiskapingen går til vertskommunene. NFKK støtter kommisjonens forslag om at kommunene må få økt innflytelse i vindkraftsaker gjennom plan- og bygningsloven og at kommunene må ha økonomiske fordeler som skaper lokal aksept. NFKK er også enige i kommisjonens synpunkt på kommunenes rolle i den grønne omstillingen; «uten lokal

forankring og aksept vil den grønne omstillingen neppe kunne gjennomføres, og i alle fall ikke med den fart våre klimaforpliktelser pålegger oss (...) Det er bred enighet om at tilslutning fra kommuner som blir berørt av større kraftprosjekter er en avgjørende forutsetning for gjennomføring». Samtidig mener NFKK at det fortsatt er en lang vei å gå for å sikre berørte kommuner deres legitime rett til andel av verdiskapingen eller en reell innflytelse over konsesjonsprosessene. I dag er tendensen motsatt; Mer av myndigheten legges til vertskommuner og -fylker, men vertskommunenes og -fylkenes incentiver for å avse areal og naturverdier blir mindre. Økning i den statlige grunnrenteskatten og trekk i rammetilskudd til kommuner og fylker med konsesjonskraftsinntekter svekker lokalsamfunnenes vilje til å legge til rette for økt kraftproduksjon. Vi anbefaler at naturressursskatten prisjusteres og tas ut av inntektsutjevningssystemet for å bli et mer målrettet tiltak for økt kraftproduksjon.

Med vennlig hilsen

Bernt Lind-Aaby

Daglig leder

NFKK